

Textilní materiály a výzdobné techniky / Textile materials and decorative techniques

7. přednáška / 7 lecture

Program přednášky / lecture topic :

- Předkalcovské techniky 3 / non-loom-woven textiles
- Tkaniny / fabrics
- Nesené výzdobné textilní techniky: výšivka, krajka, aplikace / carried textile techniques: embroidery, lace, appliqué

Předtkalcovské techniky 3 / non-loom-techniques 3

- Práce se dvěma soustavami nití / work with two thread systems
 - 1/ práce s nářadím bez možnosti tvoření mechanických prošlupů (výběr) / working with tools without the possibility of creating mechanical sheds (selection)
 - 2/ práce s nářadím s možností tvoření mechanických prošlupů (výběr) / working with tools with the possibility of creating mechanical sheds (selection)

Práce se dvěma soustavami nití – bez možnosti tvoření prošlupu mechanicky / working with tools without the possibility of creating mechanical sheds (selection)

1. Pletení na formě = „zapiastková technika“ / Knitting on form = „zapiastky“

Výrobky / ware:

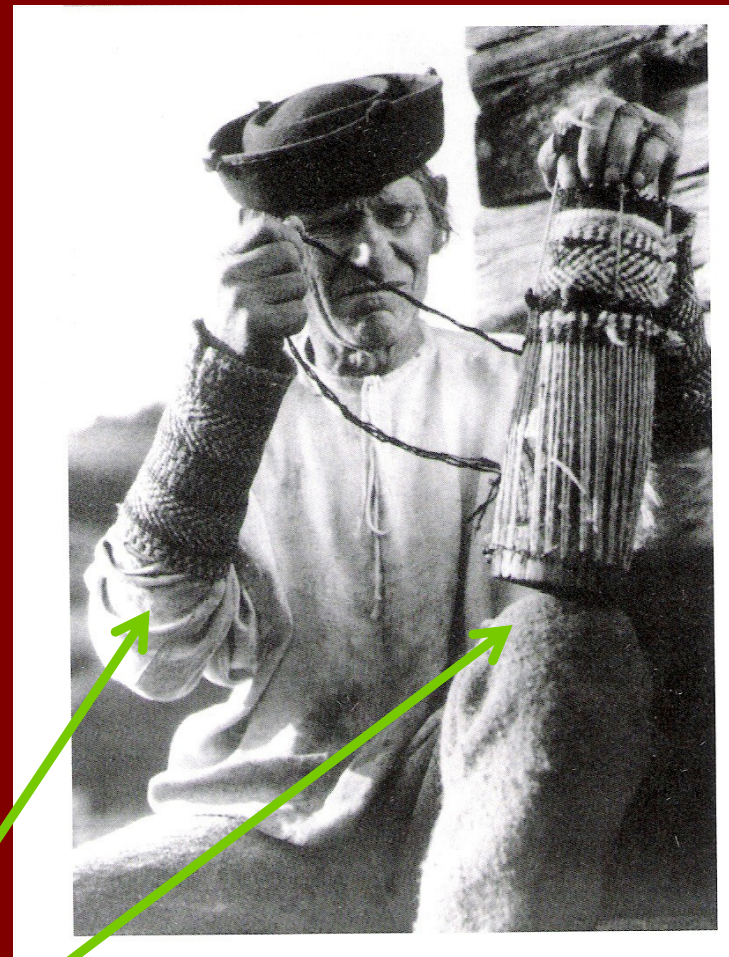
Valašské rukavice a papuče „kocúry“
- pletací deska (Valašsko) /

Wallachian gloves and slippers

"skirts,, - knitting board (Wallachia)

Zapiastky (Slovensko, Horehroní)

- klátík (Slovensko) / ware Zapiastky (Slovakia), tools – „klátík“

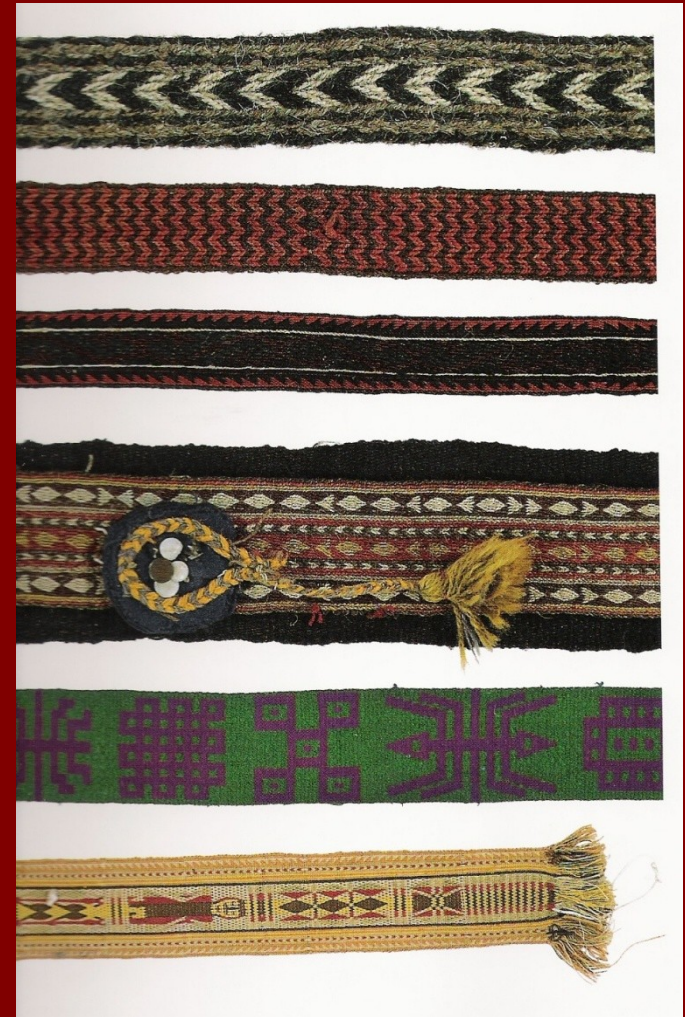

Práce se dvěma soustavami nití – s možností tvoření
prošlupu mechanicky / working with tools with the
possibility of creating mechanical sheds (selection)

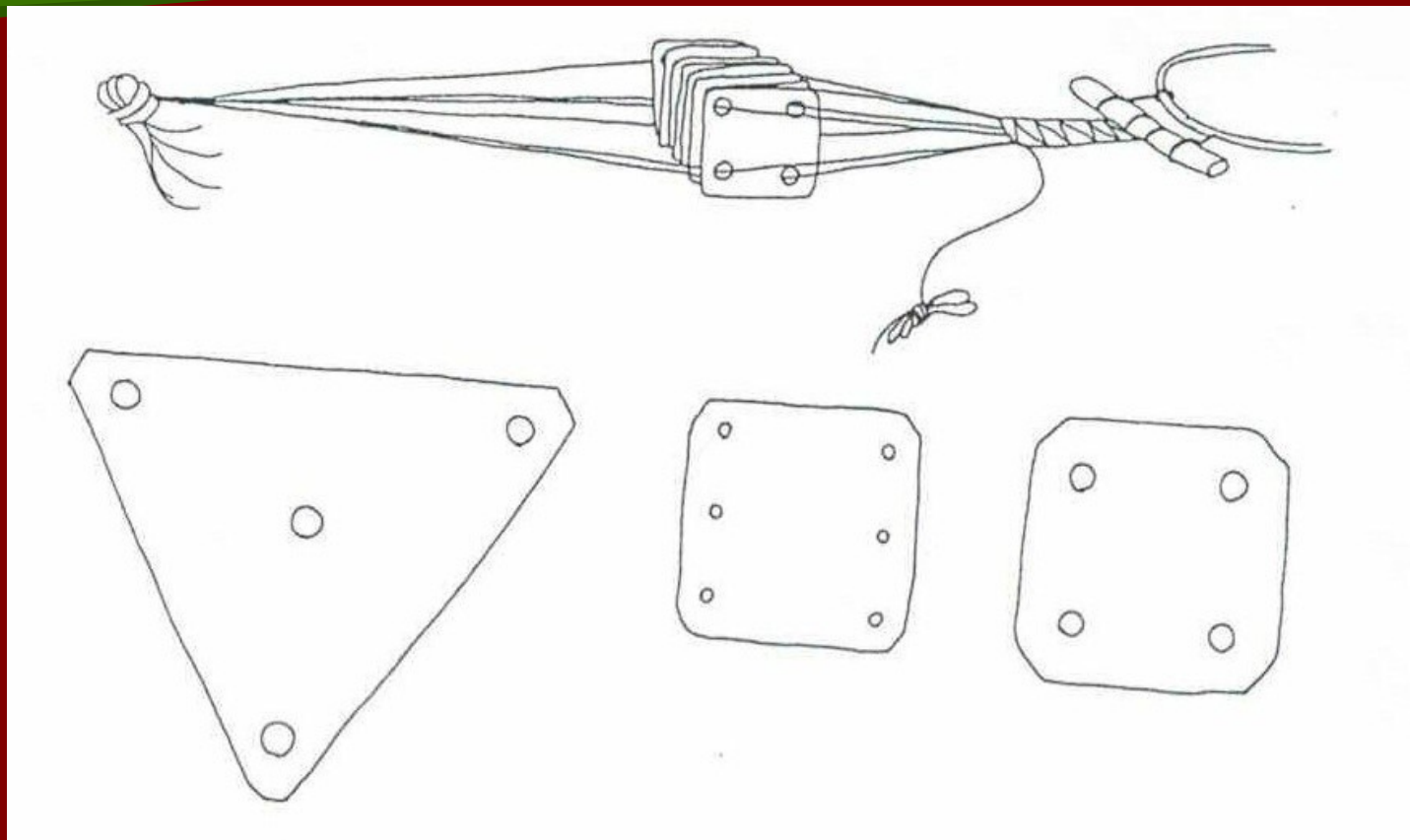
1. Tkaní na karetkách /
tablet weaving

2. Tkaní na desce / desk weaving
Výrobky / ware: tkanice, popruhy
/ webbing, straps

Pásky tkané na karetkách – Turecko, Bhútán,
Řecko / tablet woven bands, Turkey, Bhutan,
Greek

Tkaní na destičkách / Tablet weaving

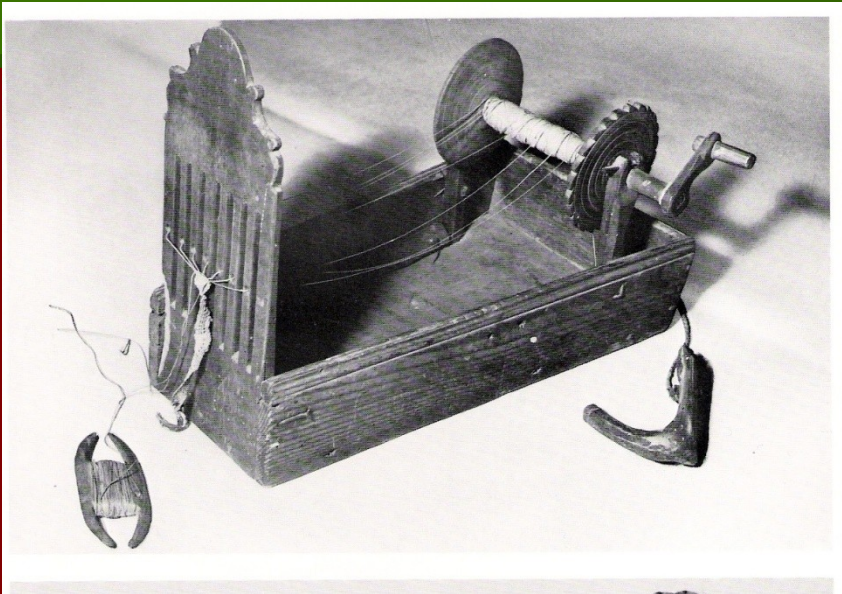

Tkaní na desce / Desk weaving

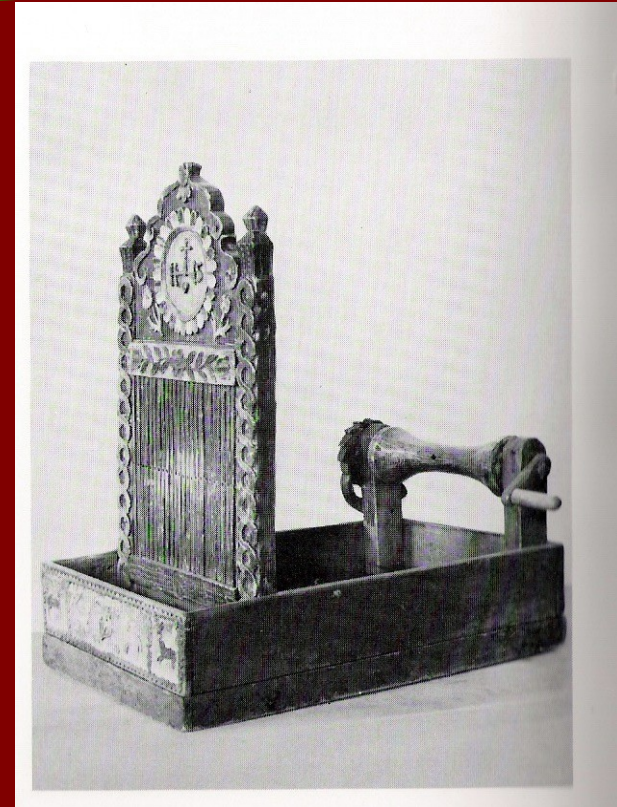
Tkací destička, Čechy, konec 19. stol.
Desk for weaving, Bohemia, end of 20th century

Destička pro tkaní upevněná k podložce / Desk for feaving

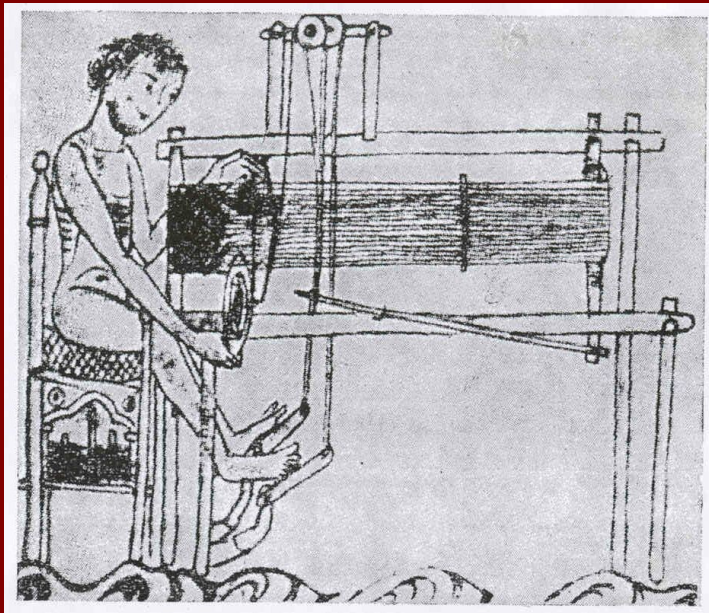

Tkací deska s krabičkou a osnovním válečkem, zv. stávek. Rakousko, konec 19. století.

Desk for a weaving with box, Austria, end of 19th century

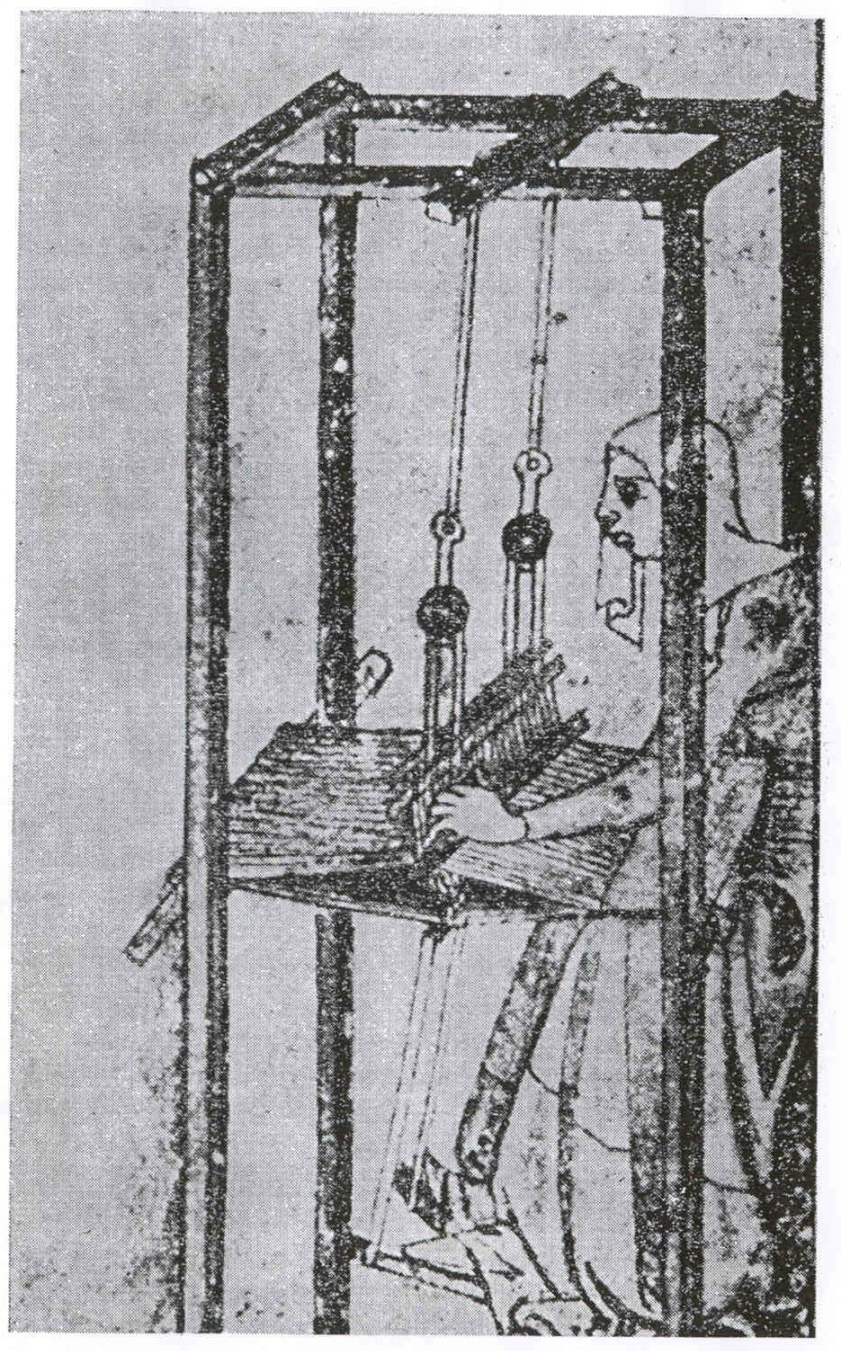
Tvorba tkaniny na mechanickém stavu / Processing of fabrics on mechanical looms

Hand loom, 13th cent.

Tkaní, soukání, mykání 1477
– podnožkový stav / Weaving,
pulling, kneading 1477 – loom
with treadles

Tkalcovský
stav 14. stol.
(rámový) /
hand loom
(frame), 14th
cent.

Horizontální tkalcovský stav / Horizontal loom

**Osnovní
vál /warp
beam**

**Zbožový
vál /cloth
roll**

**Tkanina se tvoří zde / fabric is
made here**

Žakárový stav /Jacquard lomm

Císař Napoleon si prohlíží Jacquardův
programovatelný stav. / Emperor Napoleon
looks at Jacquard's programmable state.

Tkalcovský stav v Muzeu vědy a průmyslu v Manchesteru, Anglie /
Weaving loom at the Museum of Science and Industry in Manchester, England.

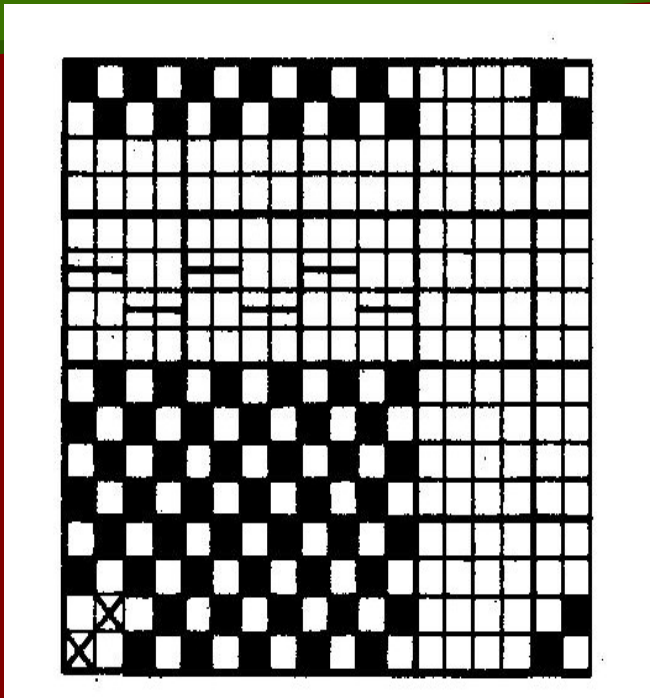
Základní vazby tkanin

Basic binding system

- Plátňová vazba / tabby or plain weave
- Keprová / twill weave
- Atlasová /satin weave

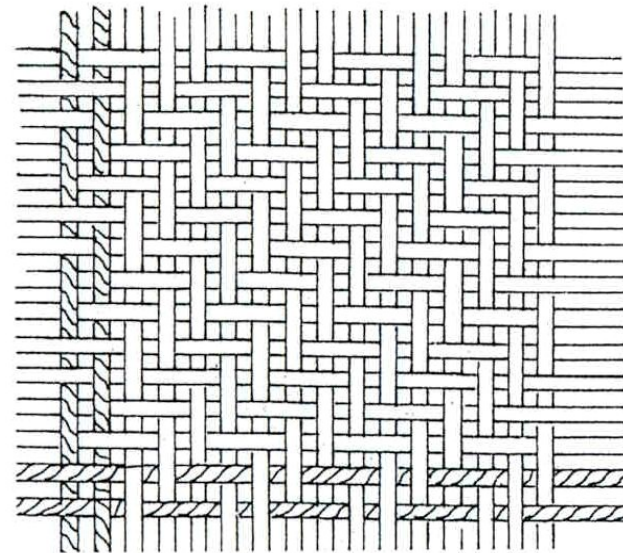
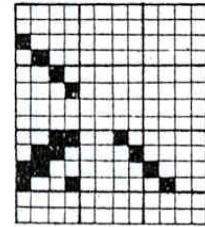
dostava – střída vazby – vazný bod

pattern size - bond tie - binding point

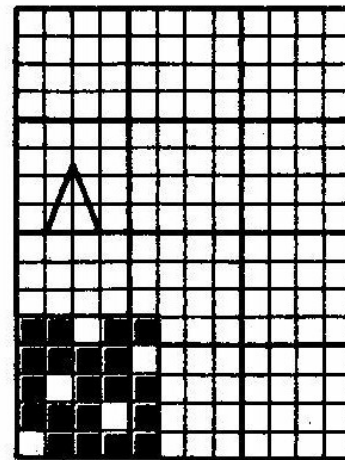
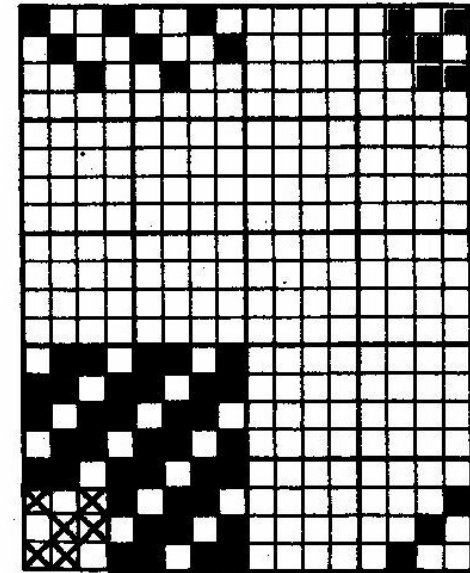
Plátňová vazba /
Plain weave

Schéma čtyřvazného kepru (2/2).

Kepr čtyřvazný – 2/2 // twill weave

Keprová vazba / Twill weaving

Atlasová vazba /
Satin weave

Kanafas (ba)

Osnova /
warp

Útek /
weft

osnovní vazný bod /warp point

útkový vazný bod /weft point

plátnová vazba, zvětšeno 35:1
Plain weave, enlarged 35:1

Odvozené a další vazby tkanin

Derived and other fabric binding

- rypsová (z plátnové vazby) / ripp
- ažurová
- prolamovaná
- gubová
- štruksová
- dutá
- smyčková

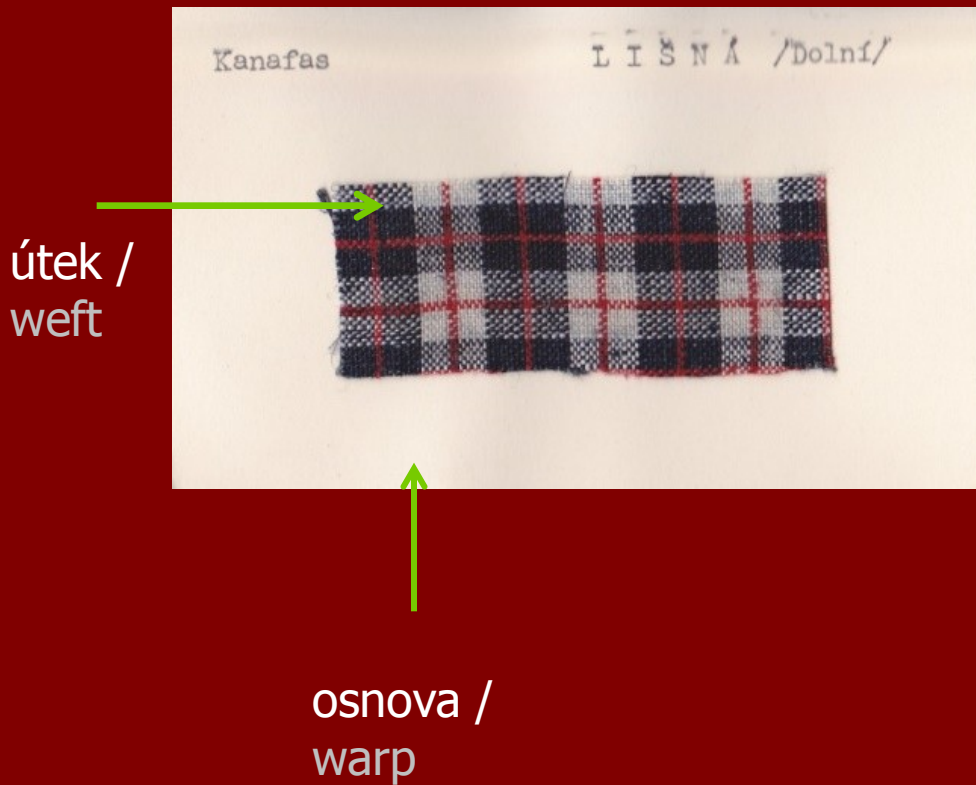
...

Vzorování doplňkovým útkem / Patterning by supplementary weft

útek prochází celou šíří tkaniny = v rámci vazby či
flotážuje (přebírání) / continuous weft = weft onlay
or weft floats

útek probíhá pouze v šíři vzoru = v rámci vazby nebo
je brošovaný (vyšívání před brdem) / discontinuous
weft = weft inlay or weft floats

Doplňkový útek prochází celou šíří tkaniny / continuous weft = weft onlay or weft floats

Doplňkový útek prochází pouze v místě vzoru / discontinuous weft

Hedvábná tkanina, Francie okolo r. 1760.
Rypsová půda, brošovaný vzor. Severočeské muzeum v Liberci. / Silk fabric, France around 1760. Ripple soil, patterned. North Bohemian Museum in Liberec.

Hedvábná tkanina, Francie okolo r. 1750.
Rypsová půda, brošovaný vzor. Severočeské muzeum v Liberci. / Silk fabric, France around 1750. Ripple soil, patterned. North Bohemian Museum in Liberec.

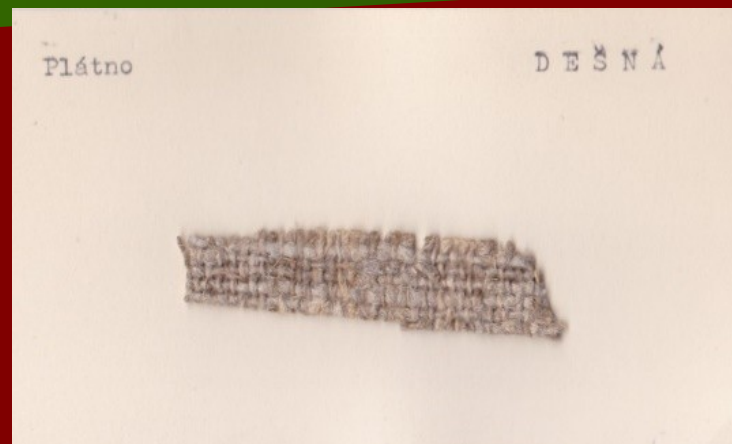
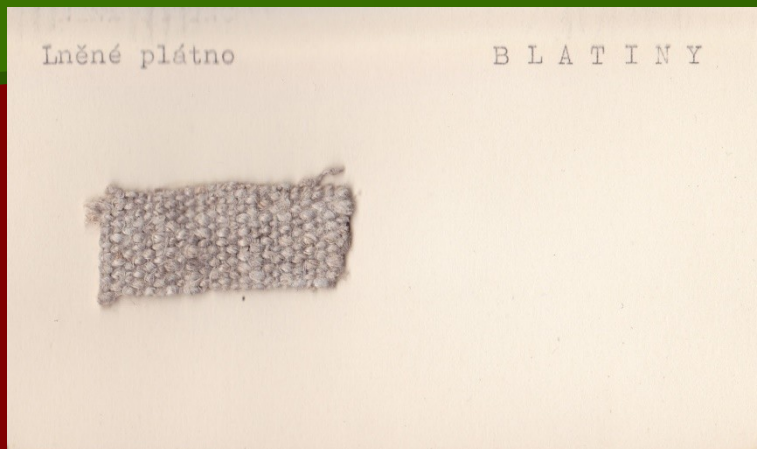

Lidové tkanin (místní produkce)

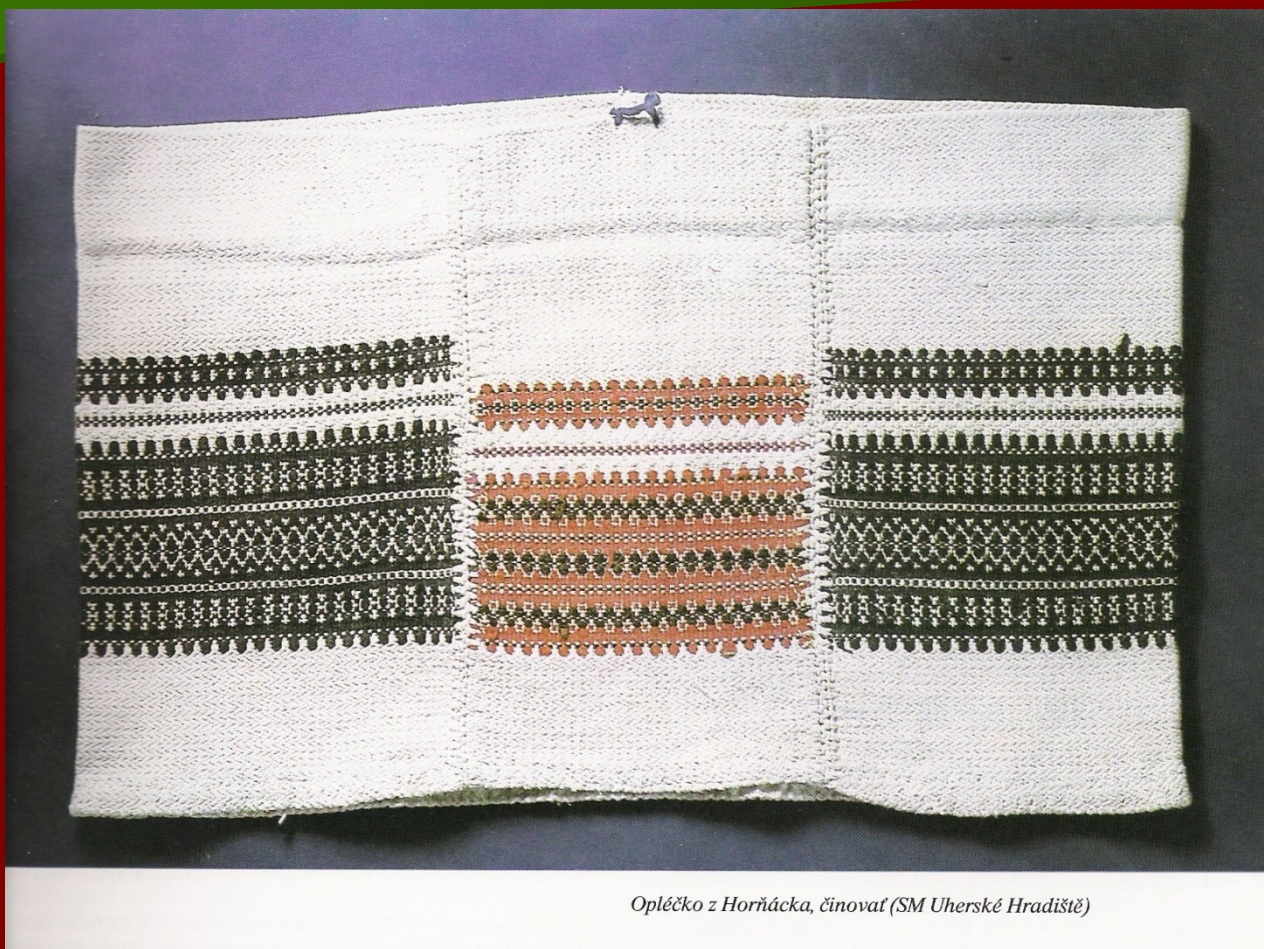
/ Folk fabric (local production)

- lněné, konopné / flax, hemp:
 - plátno / canvas
 - kanafas (ryps) / kanafas
- vlněné / polovlněné // wool / half-wool
 - celovlněné a valchované: sukno
 - polovlněné a nevalchované: cajk, šerka, mezulán
 - full woven and rolled: skirt
 - half-walled and not picked: cajk, šerka, muzelán

Plátno / canvas

činovat'

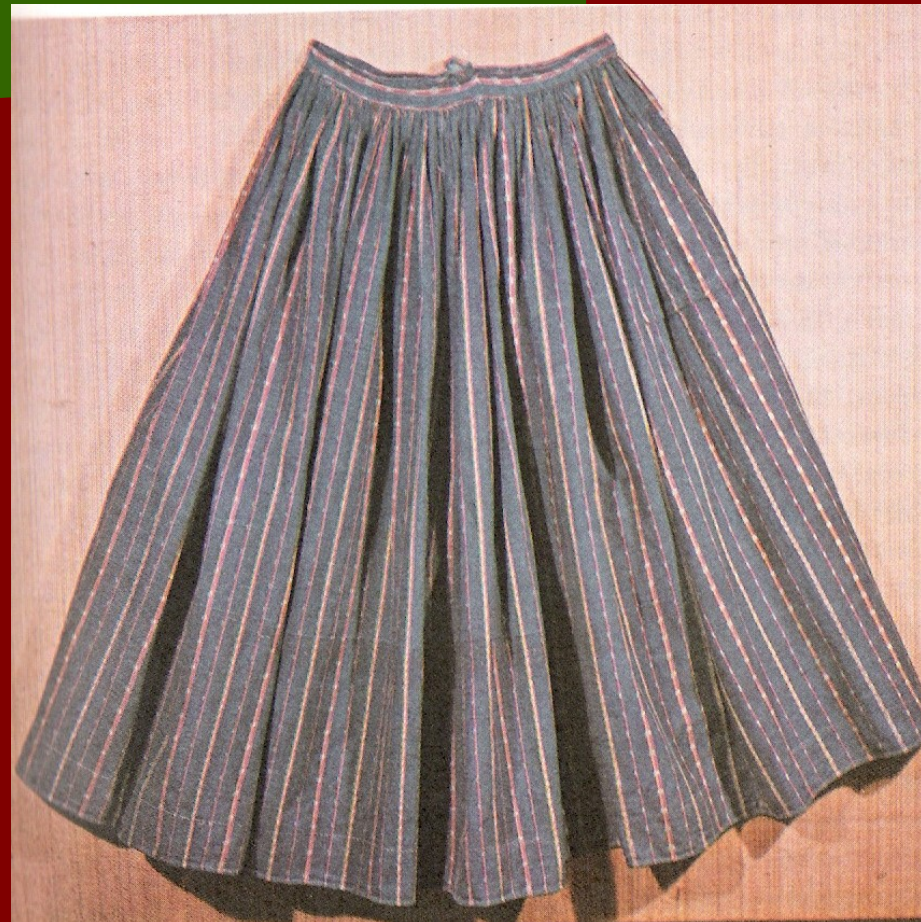

Opléčko z Horňácka, činovat' (SM Uherské Hradiště)

Kanafas –
1482

kanafas

*Sukně kanafaska z Českomoravské vrchoviny, 1. třetina 20. století
(HM Nové Město na Moravě)*

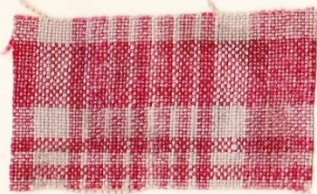
kanafas

Kanafas

Kanafas

BRANIŠOV

Kanafas

Iněná tkanina

KALHŮV

Kanafas

HORNÍ SLATINA
u Dačic

Kanafas

KATEŘINKY
u Borovnice

kepr – šerka (rubová strana)

šerka a mezulán

Šerka

DĚDKOV

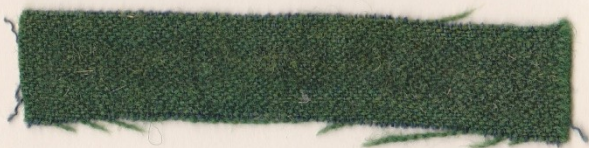
Mezulánka

DANKOVICE

Mezulán

JIMRAMOV

Mezulán

KUKLÍK

Sukno / skirt (wool fabric)

Textilní výzdobné techniky /

Textile decoration techniques

- Výzdobný moment vycházející z textury textilie – vzory vznikající vazbou, strukturou, barvou, potiskem atd. / Decorative moment based on textile texture - patterns created by binding, structure, color, printing, etc.
- Výzdoba upevněná k podložce = nesená výzdobná technika / Decoration fastened to the base = carried decoration technique.

Textilní výzdobné techniky

Textile decoration techniques

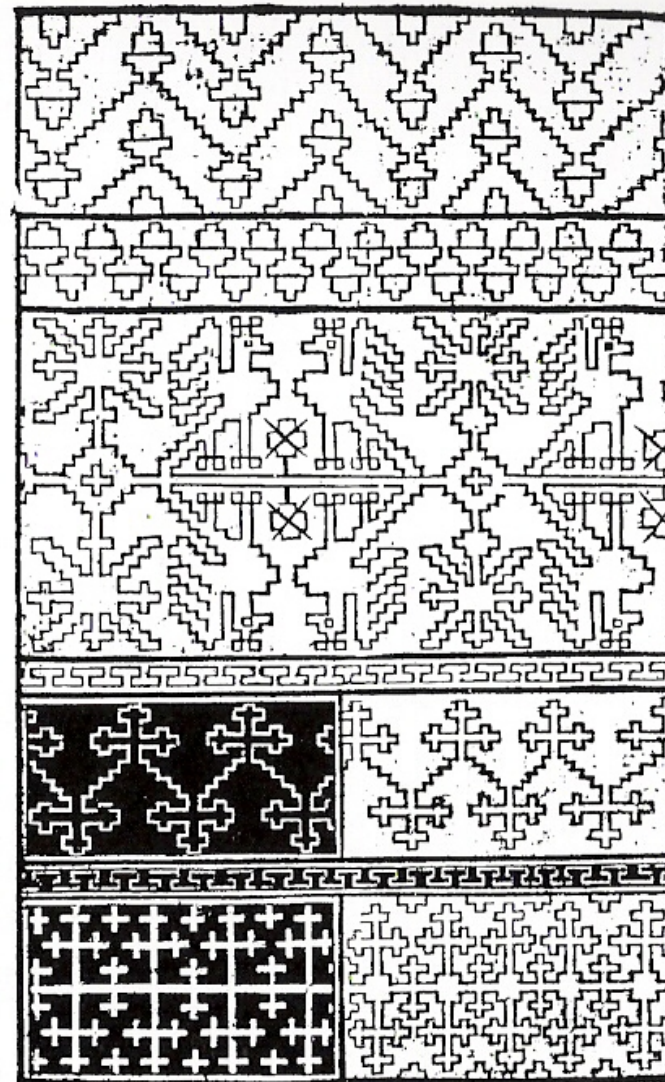
nesené / carried

- 1. krajka (viz předcházející hodiny) / lace
- 2. výšivka / embroidery
- 3. aplikace / appliqué

Typy výšivky / Types of embroidery

- Výšivka pracovaná podle počítané niti = geometrická (např. výšivka přes vrapy, křížková výšivka, výšivka na výřez, prolamovaná výšivka).
Embroidery worked according to calculated yarn = geometric (eg embroidery through vouchers, cross embroidery, embroidery on cut, embroidered embroidery)
- Výšivka volná = předkreslená či malovaná (např. vyšívání na tylu) / Embroidery loose = pre-drawn or painted (eg embroidery on tulle)

Ukázka vzorníku pro vyšívání / Sample pattern for embroidery

Dřevoryt z tištěného vzorníku *Eyn new kunstlich boich* Petera Quentela – předloha pro vyšívku tzv. Holbeinovým předním stehem (1529)

Stehy / Stitches

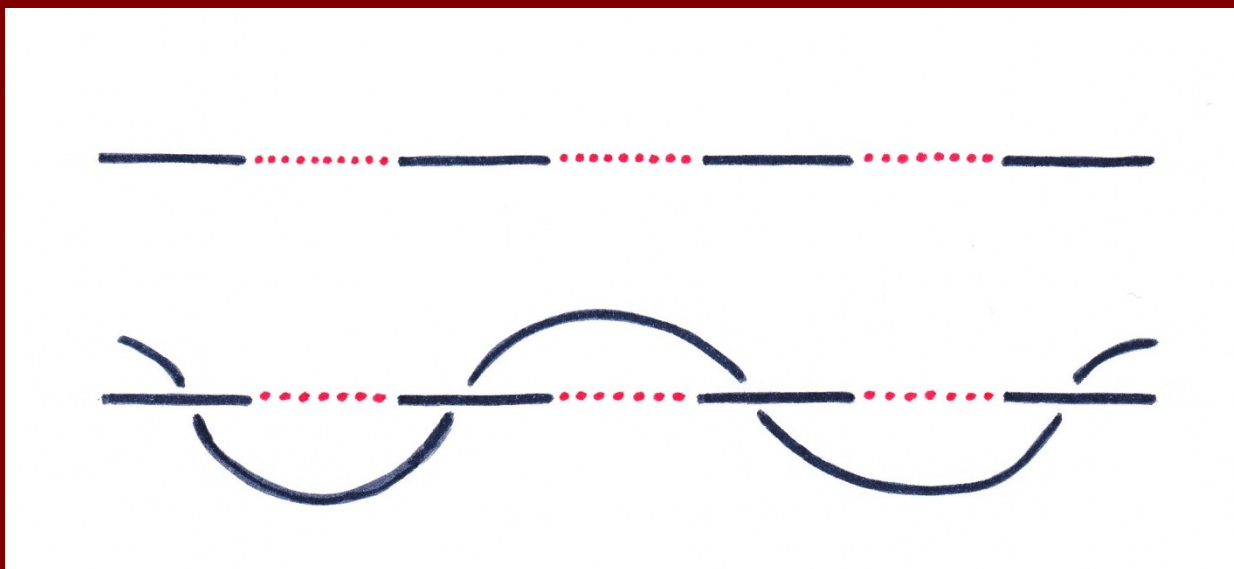
- Stehy elementární - rovné, obtáčené, smykové / Elementary stitches - straight, obtuse, shear
- Stehy složené - na neupraveném podkladě, na upraveném podkladě / Stitches folded - on untreated background, on a modified base

Výšivka podle počítané niti

Embroidery according to
calculated yarn

Jednoduché stehy / Simple stitches

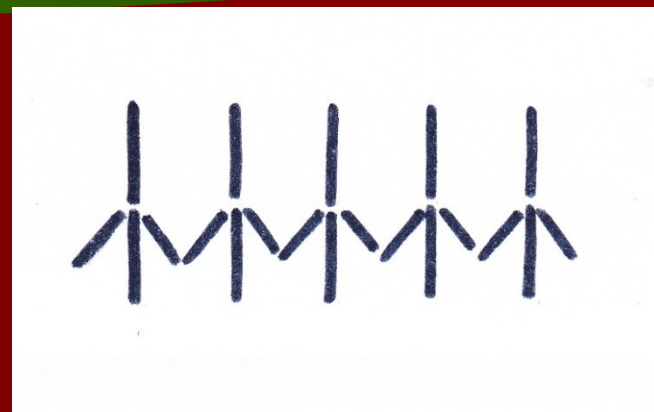
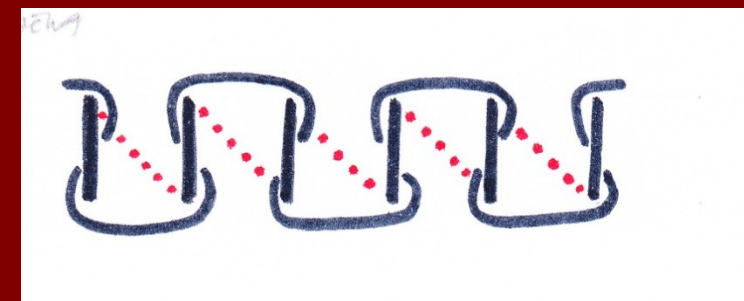
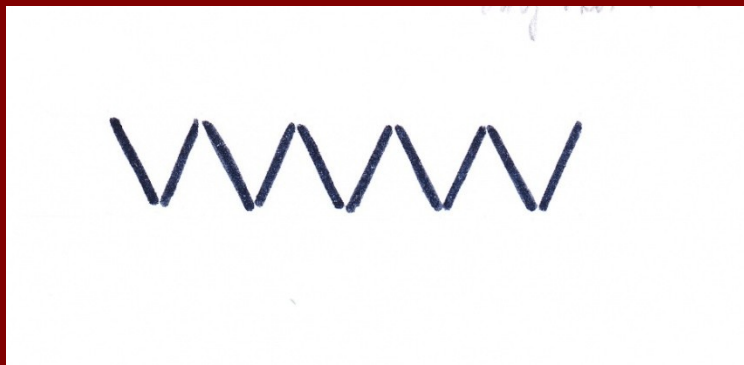
1

Přední steh

Přední steh obtáčený (mrštěnka)

2. Čárkový steh – holbeinova technika

- Čárkový steh
- Čárkový steh - varianta
- Čárkový steh obtáčený
- Větvičky
- Holbeinův steh

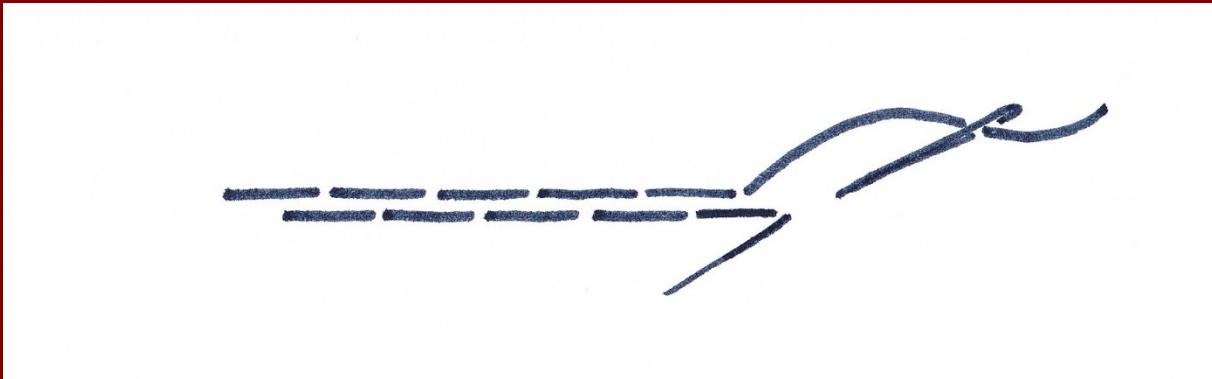
Holbeinův steh

3. Perličkový steh

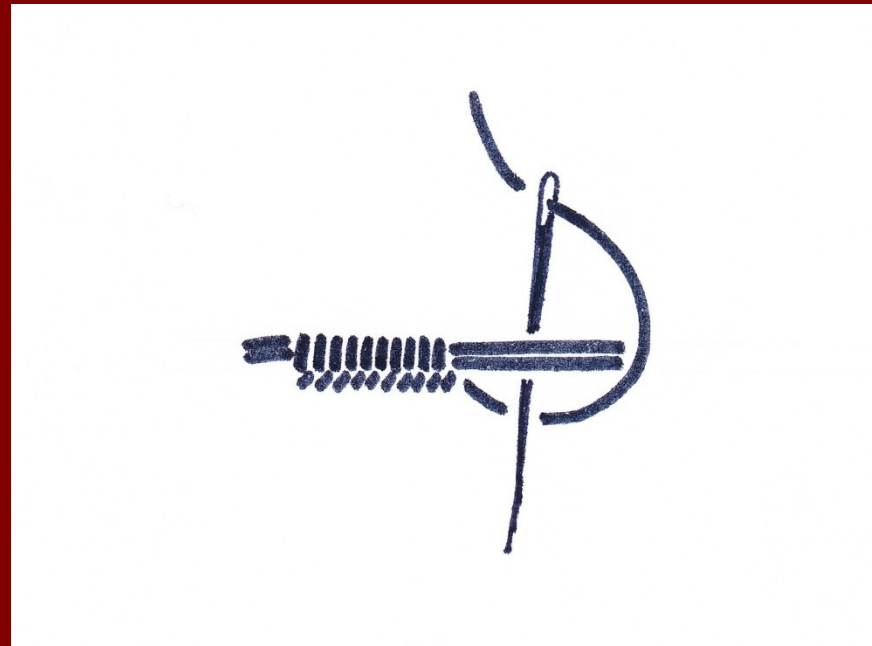

4. Jednoduchá obšívka

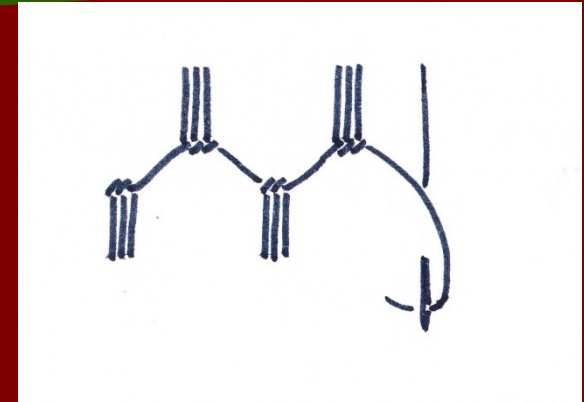
Ukončující stehy / Finishing stitches

- 1. smykovací steh

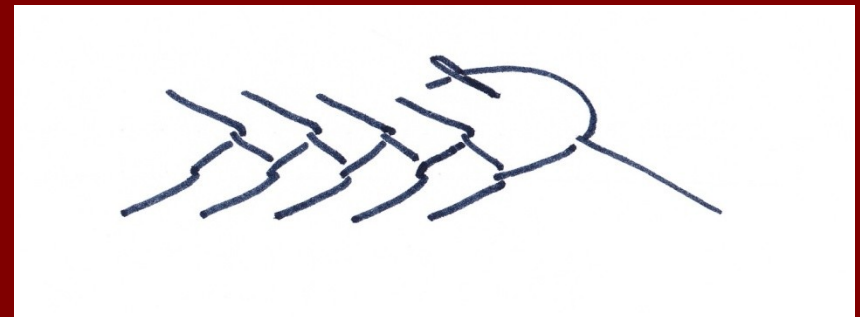

Spojovací stehy / Connecting stitch

- Volné švy sešívání / Free seams sewn

- Volné švy spojované háčkovanou i vyšívanou krajkou / Free seams joined by crochet and embroidered lace

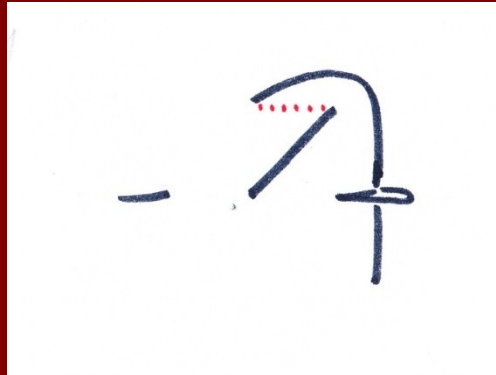

Volný šev sešívání smyčkovacím stehem

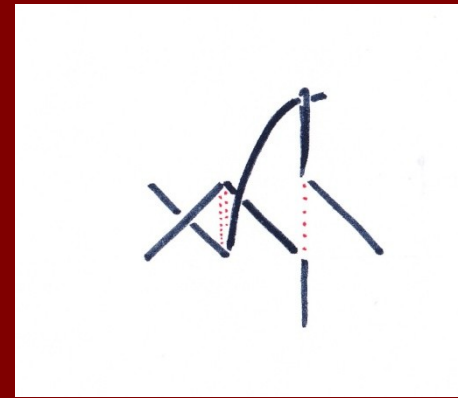
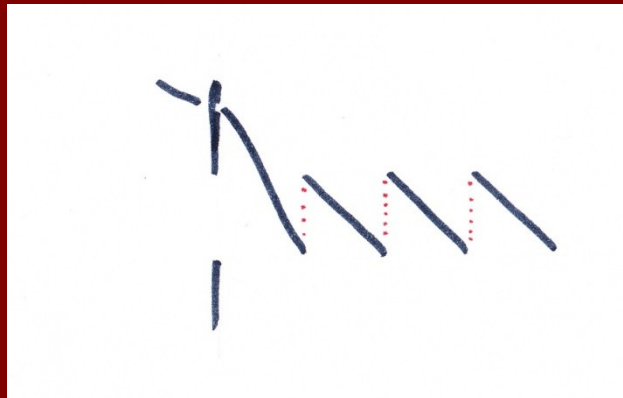
Geometrické stehy / Geometric stitches

■ 1. Křížková výšivka

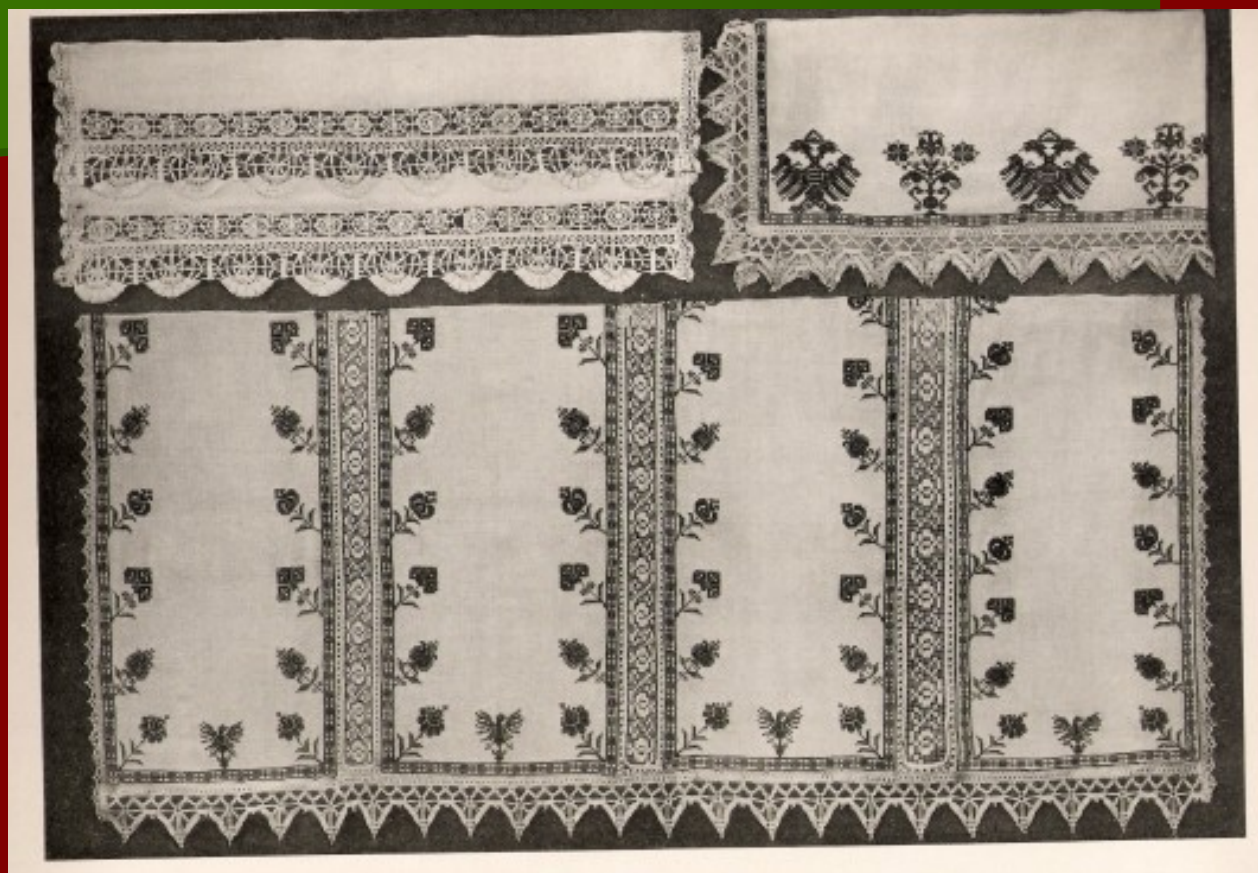
Křížek – zadní steh vodorovný

Křížek – zadní steh svislý

Křížková výšivka

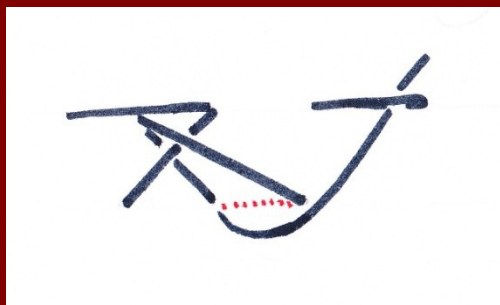
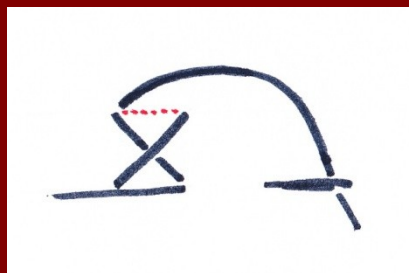
Ukázky textilií z nálezů z Poysdorfu, dnes Rakousko, datovány do období 1640-1650.

Křížková výšivka

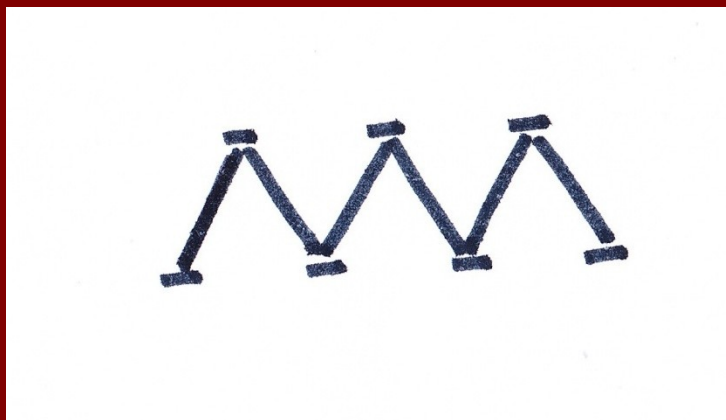
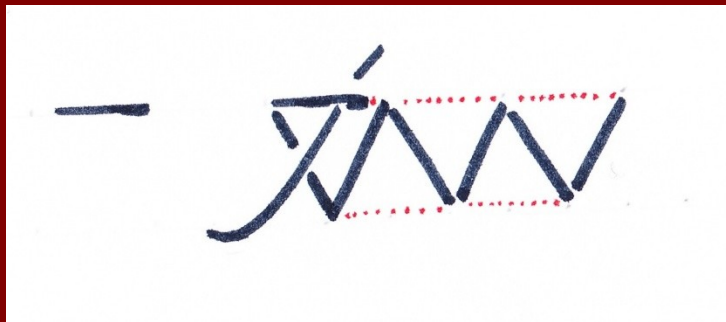
Svatební kapesník, asi
Morava, 1560. Moravská
galerie v Brně

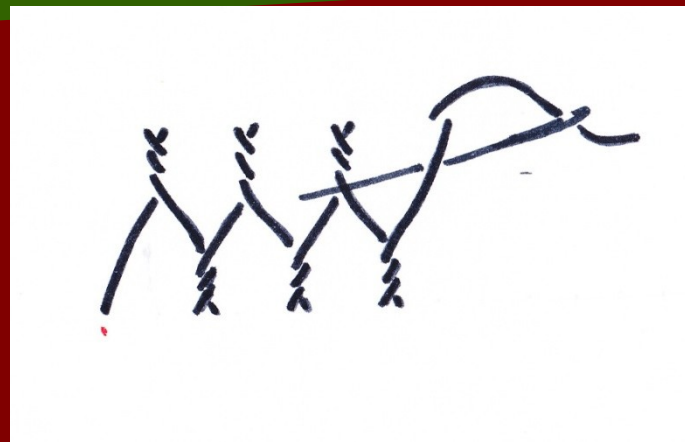
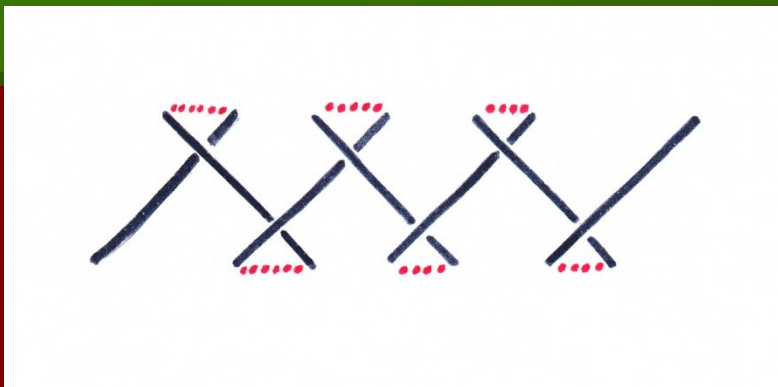
■ 2. steh vrkůčkový

■ 3. křivinka

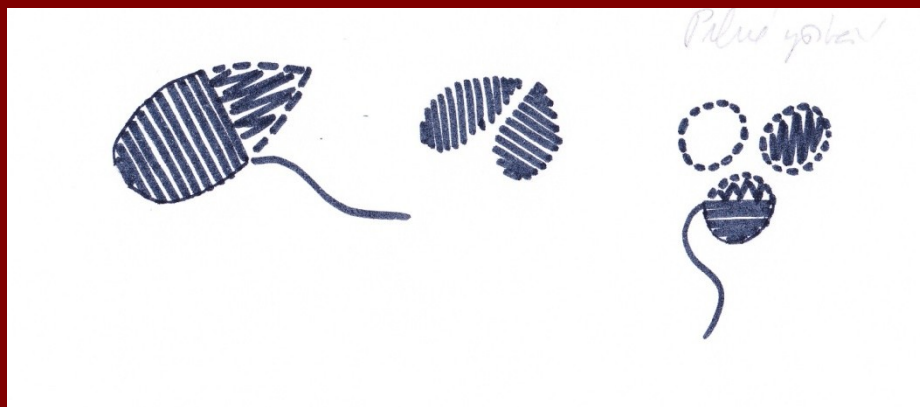

■ 4. krokvička

Krokvička obtáčená

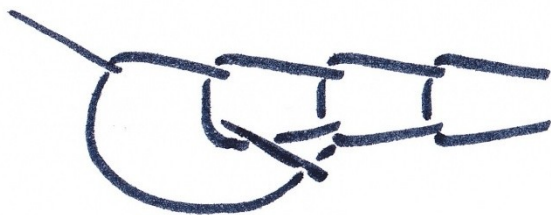
■ 5. Plné vyšívání

■ 6. Stonkový steh

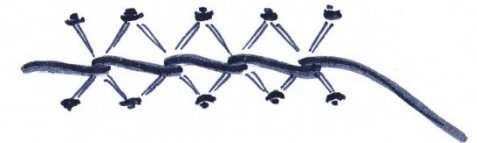
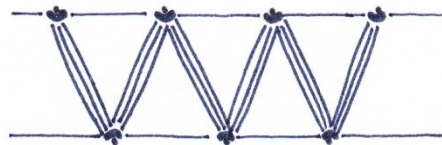
7. Řetízkový steh

Řetízkový steh vázaný

Prolamování / Breaking

- = šitá krajka / sewing lace
- mřížky, ažury, pavučinkové výplně
- Technologie:
 - Mřížky jednosměrné – prolamování v osnově
 - Mřížky dvousměrné – prolamování v mříži
 - Stahované mřížky (bez vytahování nití)

mřížka z volných nití osnovy

mřížka střídavá

mřížka středem vázaná

Výšivka na výřez / embroidery „na výřez“

- Plastická výšivka / plastic embroidery
- Střídání uzlíku či vrkůčku a otvoru mnohdy zdůrazněným vyřezáním nití / Rotation of knot or punch and hole often emphasized by cutting the threads

Výšivka na výřez / cutwork embroidery

- Rozšíření / Enlargement: Uherskohradištsko a Uherskobrodsko / around Uherské Hradiště a Uherský Brod

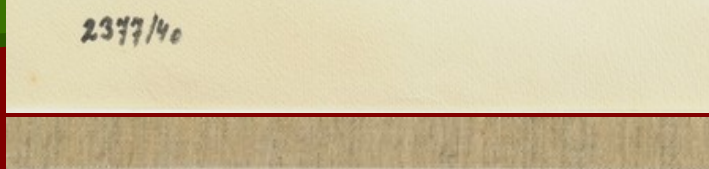
Struhadélkový výřez

Plochý výřez

Bubínkový výřez

Nárameníky k rukávcům a dýnka z
čepců / Sleeves to the sleeves and the
back of the caps

Výšivka přes vrapy / Embroidery through vases

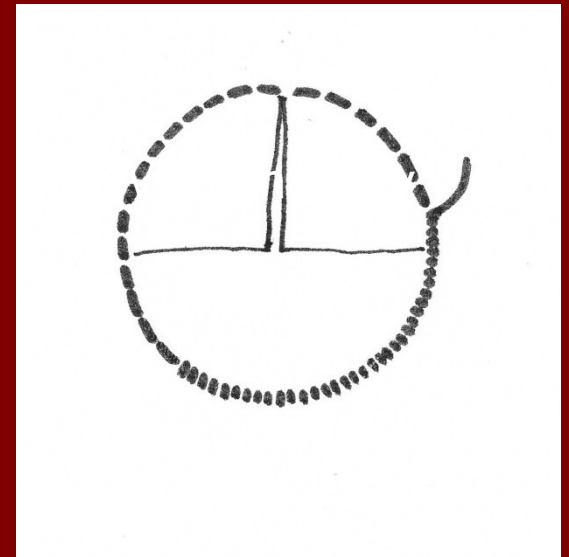

Výšivka volná / Embroidery loose

- Plné vyšívání ploché / full embroidery flat
- Plné vyšívání vypouklé / Full embroidery curved
- Vyšívání kovovou nití / with metal thread
- Dírkové vyšívání / pinhole embroidery
- Kroužkování / ringing
- Madeira / madeira
- Bílé vyšívání / white embroidery
- Pavučinkové výplně / padding fillings

Dírková výšivka / Ringing

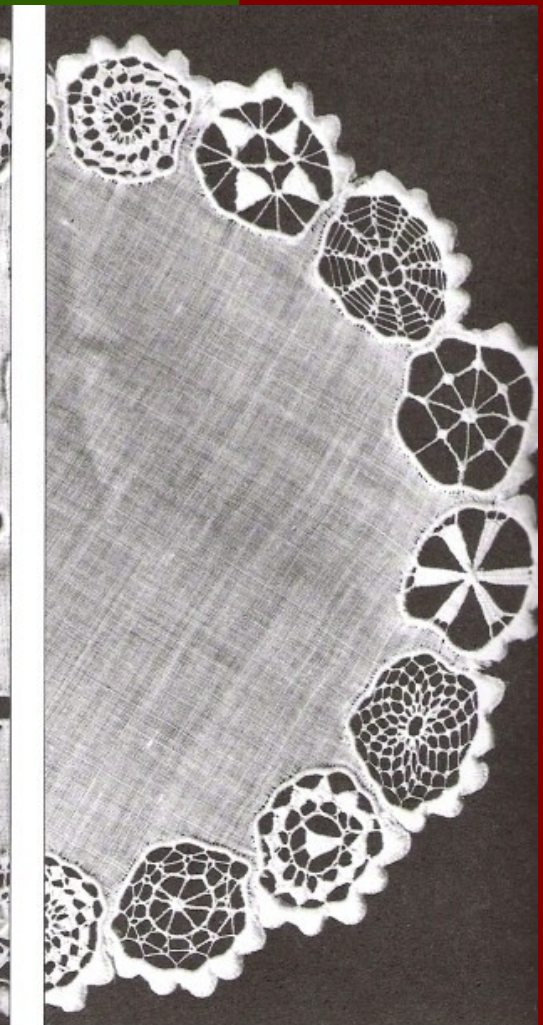
Pavučinkové výplně (katry)

Padding fillings

Vzorník katrů, Valašské muzeum
v přírodě v Rožnově pod
Radhoštěm.

VMP - 45429

VMP - 45428

Uzlíčková výšivka tzv. marseilská

Půlkové čepce, Východní Čechy, poč. 19. stol. Muzeum Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou

Výšivka na tylu - tamburování

Pestré vyšívání / Colorful embroidery

- Malba jehlou /
painting a needle

Kyjovská zástěra – malba jehlou a pásková krajka, konec 19. stol., MZM / Apron, Kyjov, end of 19th cent.

Malovaná výšivka - lidové prostředí

/ Painted embroidery - a folk environment

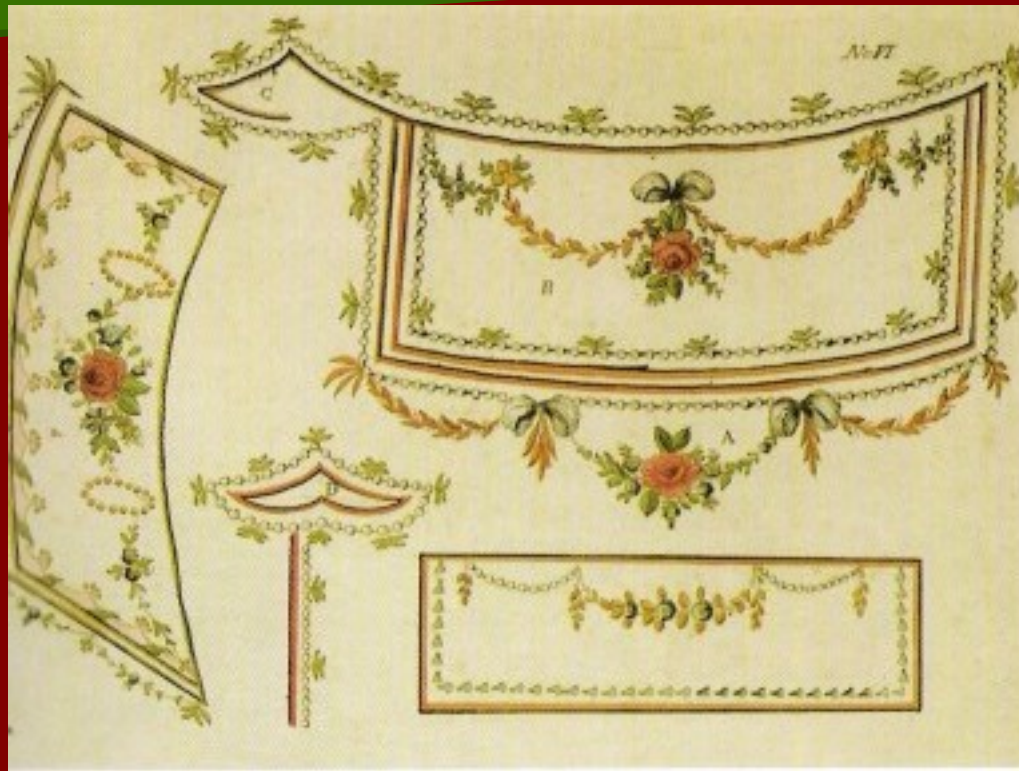

Koutnice, Vyškovsko

Zástěra, Kyjovsko

Malba jehlou – polotovary painting a needle

Barevná předloha pro výšivku určenou na pánské vesty,
vzorník: Zeichnen - Mahler und Stickerbuch, 1795.

Krejčovská výšivka / Tailor embroidery

Aplikace na textilní podklad /

Application on textile base

- Textilní aplikace (zlaté a stříbrné plastické výšivky, kovové krajky, stuhy, prýmky, stužky, šnůrky, paspulky, sutašky, štrápce, krejčovské přípravy a látkové knoflíky). / Textile applications (gold and silver plastic embroidery, metal laces, ribbons, trimmings, ribbons, cords, waistcoats, tassels, tassels, dresses and cloth knobs).
- Netextilní aplikace (flitry, bouilon či výdutková šnůrka, leonské hedvábí, penízky, knoflíky, perličky, barevné korálky, sekané korálky tzv. šmelz, sklíčka, šupiny). / Nontextile applications (sequins, bouillon or cords, leon silk, pencils, buttons, beads, colorful beads, chopped beads, slides, scales)./

Netextilní apliace

výšivka kovem, výzdoba
sklem a builony.

Křestní čepček, konec 19. stol.,
Vých. Čechy.

Textilní aplikace / Textile applications

- Našívání na podkladovou tkaninu
 - motivy ze shodného textilního materiálu
 - motivy z odlišného textilního materiálu
- Sewing on the underlying fabric:
 - motifs of the same textile material
 - motifs from different textile material

Šuba – kovová porta, Valaško - Dolní Bečva, okolo r. 1870. VMP

Šuba - metal port, Wallachia - Dolní Bečva, around 1870. VMP

Mužská vesta – brucek, výzdoba ěarasovou šnůrou a kousky sukna. Valašsko, Štítná nad Vlárrou, okolo r. 1900. VMP

Men's waistcoat - brucek, embroidery with ěarassian cord and skirt pieces. Wallachia, Štítná nad Vlárrou, around 1900. VMP

A to je vše ! /
And it ' s all !